

Literatų rugsėjis

Pagarba išėjusiems

Rugsėjo 2 dieną minėjome pirmąsias „Užuovėjos“ klubo nario, tautodailininko Virginijaus Nudo mirties metines. Pirmiausia jo atminimą pagerbėme prie kapo Krinčine: jau slenkant sutemai, sužibo žvakių ugnelės, nušvito balti gėlių žiedai, literatų lūpomis prabilo jo poetinis žodis („Kas suklupto beeidams vingiuotam kely...“), suskambo jo sukurta ir paties atliekama daina („Jei nutiltų skambėjus daina / Ir prabilų bažnyčios varpai...“).

Virginijus Nudas Krinčine gyveno 24-erius paskutiniuosius metus. Dabar jo išpuoselėtoje sodyboje šeiminkauja kitas žmogus, bet džiugu, kad tai buvęs kaimynas, gerai jį pažinojęs, tad ir neardantis sukurto grožio, besirūpinantis ir Virginijaus vienvakšnių draugo šunelio Lordžio likimu.

Užaugo Virginijus, vaikystės ir jaunystės metus leido Papyvesių kaime, tad simboliška, kad atminimo vakarą literatai surengė būtent šiame kaime. Pažinojusieji talentingą menininką, linksimą ir kūrybingą žmogų, puikų bičiulį dalijosi prisiminimais, dainavo jo dainas, skaitė jo eiles, pasiekiančias mus su Virginijaus kūrybos knyga „Iš tolimo Krinčino“ (2023). Džiaugėmės turintys jo dovanotų paveikslų. Visiems gera žinia, kad dailininko sūnus likusius paveikslus atidavė Pasvalio krašto muziejui. Mirties metinių proga muziejuje buvo surengta Virginijaus Nudo paveikslų paroda, kurią aplankė ir literatai.

Vasarą sukako 95-eri metai, kai gimė kitas Pasvalio krašto dailininkas, rašytojas, „Užuovėjos“ klubo narys (ir jo kūrėjas) Zenonas Nistelis. Bet jau 6 metai, kai jis amžinojo poilsio atgulęs Pajėšmeniu kapinėse. Jo vaikams išvykus iš šio krašto (žmona Verutė senatvės ir negalios dienas leidžia globos namuose Kaune), nebėra kam ant kapo pasodinti gėlę, išrauti piktžolę, tad literatai sutvarkė kapavietę, atnaujino kryžių. Nistelių sodyba Ažuolpamūšėje dabar stovi tuščia... „Nebesibelsiu, nebesibelsiu, / Prisiminimą jums / Šiugždančiais lapais, / Krintančiomis snaigėm / Galbūt prikelsiu, / Galbūt prikelsiu...“

Arti Mariaus Katiliškio

Literatų klubas turi „pasiskolinęs“ Mariaus Katiliškio romano pavadinimą, literatų „Užuovėja“ įsikūrė jo vardu pavadintoje bibliotekoje, veiklos pradžioje susirinkdavome jo atminimo kambaryje. Tad 110-osios Mariaus Katiliškio (Albino Vaitkaus)

Popietės Šikšneliškiuose dalyviai (centre su gėlėmis Jonas Mališauskas).

Literatai prie Virginijaus Nudo kapo Krinčine.

gimimo metinės (rugsėjo 13 (26) d.) literatams buvo svarbi data.

Rugsėjo 14 d. buvome susirinkę bibliotekoje: dar kartą prisiminėme ir aptarėme rašytojo gyvenimo kelią, būvimą Pasvalyje ir čia likusius ženklius – lankėmės naujajame Mariaus Katiliškio atminimo kambaryje, Žaliojoje erdvėje žiūrėjome biografinį filmą apie rašytoją.

Rugsėjo 27 d. kartu su bibliotekininkėmis vykome į Žagarę, Joniškio r., – į rašytojo Mariaus Katiliškio tėviškę. Tai buvo bibliotekos projekto „Mariaus Katiliškio pasaulio begalybėje“ renginys, organizuotas kartu su literatų klubu. Katiliškių kaime, sodybvietėje, kur išlikusi tik medžių alėja ir šulinys, mus pasitiko Joniškio „Audruvės“ literatai ir... iš laukų atlekiantis žvarbus rudens vėjas, lietuvių nešantys debesys („Dangus jau ištaisai maišu užsitraukęs...“). Tad literatūriniai skaitymai buvo trumpesni, nei planuota: savo kūriniams, skirtais Mariui Katiliškiui, pasidalijo Algis Mačiukas, Vlada Čirvinskienė, joniškiečiai. Apie tėviškės sodybą papasakojo čia gimusi ir augusi, dabar Žagarėje gyvenanti rašytojo dukterėčia (sesers Onos

dukra) Dalė Ginčienė, paskaitėme ištrauką iš žmonos Elizabetos Avizonytės-Vaitkienės dienoraščio apie apsilankymus Katiliškėse.

Žagarės kapinėse pagerbėme rašytojo tėvų ir kitų artimųjų atminimą. Susėdę poilsavietyje prie Žvelgaičio ežero, skaitėme autobiografinio romano „Išėjusiems negrįžti“ ištrauką – apie rašytojo atsiveikimą su tėviške ir artimaisiais, traukiantis iš Lietuvos 1944-ųjų liepą, apie paskutinį jo žvilgsnį į jo paties sodintus Katiliškių medžius, užkopus į Žvelgaičio piliakalnį, regint vaikystės upę Švėtę. Išvykos pabaigoje nuvytė aplankytas Žagarės aikštėje esantis rašytojo atminimo suolelis – jis toks neišvaizdus, toks mažiukas, kad tik atsitūpęs gali įžiūrėti vardinę lentelę po juo...

Už šias patirtis, už pabūvimą arti Mariaus Katiliškio literatai dėkingi viešajai bibliotekai, ypač jos darbuotojai Tomai Mikalajūnaitei.

Sodyboje po liepomis

Rugsėjo 28 d. Pasvalio, Biržų ir Panevėžio literatai bei dainininkai buvo susirinkę Šikšneliškiuose, gimtojoje Jono Mališausko sodyboje:

jau ketvirtą kartą po šimtmetėmis liepomis skambėjo poezija, dainos, buvo laisvai ir nuoširdžiai bendraujama – net 5 valandos pralėkė nepastebimai. Tokios bendrystės labai reikia brandaus amžiaus žmonėms, ypač vienišiams. Savo kūrinius skaitė septyni pasvaliečiai, du biržiečiai ir keturi panevėziečiai, grojo trys muzikantai: pasvaliečiai Povilas Katkevičius ir Jonas Mališauskas, panevėzietė Zita Petronienė, o jų vedamoms dainoms pritarė buvusio Šilagalio kultūros centro ansamblio „Šarma“ dainininkai bei visi popietės dalyviai, įsisuko ir šokio sukūrys...

Minėto kolektyvo nariai, jau nebekoncertuojantys, dabar susitikę po 4 metus, dėkojo buvusiam vadovui Jonui už ilgus metus, praleistus scenoje kartu. O literatai tarė ačiū sodybos šeiminkui už iniciatyvą suburti bendraminčius, už šiltą priėmimą, už dovanotus liepžiedžių ryšulėlius.

Literatų rugsėjis, prasidėjęs minint išėjusius, baigėsi džiugesio ir širdis įliejusiu pasibūvimu su bičiuliais.

Regina GRUBINSKIENĖ
Literatų klubo „Užuovėja“ vadovė
Nuotraukos iš literatų klubo archyvo

Literatai ir bibliotekininkai Mariaus Katiliškio tėviškėje prie Žagarės.

Užuovėjiečių kūrybos pluoštelis

Bronislava ČERNIAUSKIENĖ

Nerimas

*Į paukščių pulkus su nerimu žiūrim,
Kai bėga jie nuo žiemos.
Dangumi plaukia debesys niūrūs,
Mes viltingai dar prašom giedros.*

*Prašome kam –
gal paukščiams kelionė?
Gal trokštame sau šilumos?
Tik aidi padangėj balsai lyg dejonė,
Tik klausom liūdno jų dainos...*

*Krinta lapai, nešioja juos vėjas...
Ir mūsų dienos kaip tie lapai rudi.
Ar grįžtančių paukščių
sulauksim? –
Vis nerimas virpa širdy...*

*Sulauksim, grįžtančių paukščių
sulauksim
Ir žiema mūsų dar pagailės!..
Vėl skambės jų giesmelės palaukėm
Ir saulutė suteiks dar vilties.*

Žodžiai

*Būna žodžių švelnių
Tarsi pienės pūkelis,
Būna žodžių šiltų
Kaip saulės zuikelis.*

*Būna žodžių šaltų
Ir žvarbių lyg ruduo,
Būna žodžių piktų
Ir sunkių lyg akmuo.*

*Nors apmaudas juodas
Tau ant lūpų virpės,
Nesviesk pikto žodžio –
Neužgauti širdies.*

Eugenija ARMONIENĖ

Vakarėja

*Žemelė ruošiasi poilsiui,
Sukalba maldos žodžius,
Prašo Aukštybių taikos.
Ką sugalvos žmogus?*

*Paliks randus –
Neskaudės, žaizdos užgis?..
Mindžios kareiviškais batais
Duonos laukus?..*

*Ką sugalvos žmogus?
Neramu žemelei –
Tiek iškentėta...*

*Prašo: apsaugok mane,
Viešpatie - - -
Mano gyvybes, kurias nešioju,
Kurioms dovanas dovanaju.*

*Kad išliktume –
Viešpatie, kad išliktume...*

Skubėjimas

*Skubu...
Draiko plaukus dulkėtas vėjas.
Skubu...
Bėgu ražienų laukais.
Skubu...
Raižo kojas viksvų kupstai.
Skubu...
Degina pėdas įkaitinta žemė.
Skubu...
Juodas debesis kybo palaukėj.
Skubu...
Drioksteli perkūnas, sminga
Į žemę žaibai.
Skubu...
Namo.*